

**MILITĀRĀS IZLŪKOŠANAS UN DROŠĪBAS DIENESTA
APDRAUDĒJUMA NOVĒRTĒJUMS UN 2024. GADA
DARBĪBAS PĀRSKATS**

SATURA RĀDĪTĀJS

ĀRĒJĀ APDRAUDĒJUMA NOVĒRTĒJUMS

3

KRIEVIJAS ĀRPOLITIKA

3

KRIEVIJAS UN ĶĪNAS ATTIECĪBAS

4

KRIEVIJAS REĢIONĀLĀ IETEKME

5

KRIEVIJAS IETEKME BALKKRIEVIJĀ

5

KRIEVIJAS MILITĀRO SPĒJU ATTĪSTĪBA

6

KRIEVIJAS MILITĀRĀS AKTIVITĀTES LATVIJAS TUVUMĀ

7

APDRAUDĒJUMI LATVIJAS VALSTS AIZSARDZĪBAS SISTĒMAI

9

KRIEVIJAS UN BALKKRIEVIJAS MILITĀRĀS IZLŪKOŠANAS INTEREŠU MĒRĶI

9

KRIEVIJAS IDD SPECDIENESTU IZLŪKU - DIVERSANTU GRUPU IDENTIFIKĀCIJAS PAZĪMES

11

VALSTS NOSLĒPUMA AIZSARDZĪBA

13

PERSONU PĀRBAUDES

13

JURIDISKO PERSONU (KOMERSANTU) PĀRBAUDES

13

TELPU UN TERITORIJU DROŠĪBAS PASĀKUMU PĀRBAUDE

14

ĀRĒJĀ APDRAUDĒJUMA NOVĒRTĒJUMS

Nozīmīgākais Latvijas ārējā apdraudējuma avots ilgstoši ir bijis un pārskatāmā nākotnē nemainīgi būs Krievija. Galvenie apdraudējuma faktori ir, pirmkārt, Krievijas impēriskās ambīcijas un agresīvā ārpolitika, kas vērsta uz teritoriālo ekspansiju, Maskavas ietekmes sfēras paplašināšanu un Eiropas drošības sistēmas graušānu, un, otrkārt, Krievijas militāro spēju attīstība, kuras ilgtermiņa mērķis ir uzvarēt konfrontācijā ar NATO.

Krievijas militārā agresija pret Ukrainu ir ievērojami pasliktinājusi Latvijas ārējo drošības vidi, un potenciālie Krievijas stratēģiskie panākumi var radīt nozīmīgas negatīvas sekas visas eiroatlantiskās telpas drošībai.

Neskatoties uz lieliem zaudējumiem, Krievijai kara gaitā ir izdevies skaitliski palielināt bruņotos spēkus un nodrošināt pakāpenisku jaunu teritoriju iekarošanu, kas iedrošina Kremli neatkāpties no sākotnējām prasībām Ukrainai. Arī attiecībās ar rietumvalstīm Krievija, visticamāk, turpinās izvirzīt prasības par Eiropas drošības arhitektūras pārskatīšanu atbilstoši Maskavas interesēm.

Apdraudējums Latvijai izriet arī no Baltkrievijas īstenotās politikas, ko nosaka valdošā autoritārā režīma izdzīvošanas un varas saglabāšanas intereses. Arvien pieaugošā Minskas atkarība

KRIEVIJAS ĀRPOLITIKA

Neraugoties uz Krievijas centieniem demonstrēt gatavību iesaistīties diplomātiskās sarunās par kara izbeigšanu Ukrainā, Maskava nav atteikusies no mērķa padarīt Ukrainu par savu protektorātu. Jebkuru nākotnes scenāriju, kurā Ukraina saglabās suverenitāti un ārpolitisku orientāciju uz Rietumiem, Krievija uzskatīs par savu stratēģisko neveiksmi. Nozīmīgākās Maskavas diplomātiskās aktivitātes ir vērstas uz to, lai panāktu Ukrainas *de facto* kapitulāciju.

Ja 2025. gadā Krievija un Ukraina nonāks pie pamiera nosacījumu apspriešanas, Maskava, visticamāk, neatteiksies no teritoriālajām pretenzijām un turpinās uzstāt uz būtiskiem Ukrainas suverenitātes ierobežojumiem,

no Maskavas padara Baltkrieviju par potenciālu placdarmu un sabiedroto Krievijas agresijai pret kaimiņvalstīm.

Riskus Latvijas drošībai rada Ķīnas stratēģiskie mērķi, kas var negatīvi ietekmēt starptautisko drošības vidi un apdraudēt Latvijas partneru intereses. Nozīmīgs faktors ir Maskavas un Pekinas stratēģiskā sadarbība, kas Krievijai var nodrošināt konfrontācijai ar Rietumiem nepieciešamo diplomātisko, ekonomisko un militāri tehnisko atbalstu.

Tuvākā gada laikā tiešs militārs uzbrukums Latvijai ir maz ticams, savukārt ilgākā termiņā militāra uzbrukuma varbūtība var pieaugt. Krievijas bruņoto spēku spēju pieaugums un Maskavas imperiālistiskās ambīcijas, kā arī nestabilitāte, krīzes un bruņoti konflikti vienotās eiroatlantiskās drošības telpas perifērijā, piesaistot Latvijas sabiedroto valstu un organizāciju uzmanību un resursus, potenciāli var kļūt par nozīmīgiem apdraudējumu veicinošiem faktoriem.

pieprasot neitralitāti, militāro spēju samazināšanu un likumdošanas izmaiņas, kas pavērtu Krievijai plašas iespējas iejaukties un kontrolēt Ukrainas politiku. Ja Maskavai neizdosies uzspiest Ukrainai savus kara pārtraukšanas nosacījumus, visticamāk, Krievija atteiksies no kompromisa meklējumiem un turpinās karadarbību.

Krievija ir aktivizējusi hibrīdoperācijas nolūkā piespiest rietumvalstu valdības samazināt politisko, ekonomisko un militāro atbalstu Ukrainai. Visticamāk, Kremlis ir pārliecināts, ka tuvākajā nākotnē iekšpolitiskās problēmas piespiedīs rietumvalstis mainīt nostāju pret Krieviju un liks tām atteikties no palīdzības sniegšanas Kijivai.

Krievija aktīvi strādā, lai radītu un pastiprinātu plašas rietumvalstu sabiedrībās un veicinātu iekšpolitisku nestabilitāti. Krievijas mērķis ir panākt, ka rietumvalstu iekšējās problēmas un savstarpējās nesaskaņas paralizē eiroatlantisko institūciju darbību vai noved pie to sabrukuma. Turklāt Maskava nav atteikusies no 2021. gadā izvirzītās prasības par NATO spēku un infrastruktūras atvilkšanu līdz alianses 1997. gada robežām, kas būtu priekšnoteikums esošās Eiropas drošības arhitektūras demontāžai.

Arī pret Latviju Krievija turpina izvērst plaša spektra hibrīdoperācijas. Ikdienā redzamākā hibrīduzbrukumu izpausme ir Krievijas radītais apdraudējums informācijas telpā, kas tiek īstenots izmantojot gan tradicionālu propagandu, gan slēptas informācijas operācijas. Krievijas skatījumā propaganda joprojām ir viens no svarīgākajiem instrumentiem režīma stabilitātes nodrošināšanai un ietekmes projicēšanai ārvalstīs.

Kopš 2022. gada Krievija savā diplomātijā arvien lielāku uzsvāru liek uz aktivitātēm

KRIEVIJAS UN ĶĪNAS ATTIECĪBAS

Ķīnas ārpolitikas stratēģiskais mērķis ir kļūt par vienu no varas centriem daudzpolārā starptautiskā sistēmā, vienlaikus izvairoties no tiešas militāras konfrontācijas ar ASV. Ķīna uzskata, ka ASV globālā ietekme ir lielākais šķērslis tās attīstībai un nacionālo interešu realizēšanai, tādēļ tā cenšas vājināt ASV globālās pozīcijas un alianšu sistēmu, īpaši – transatlantisko sadarbību.

Ķīnas un Krievijas attiecību pamatā ir līdzīga izpratne par vēlamo pasaules kārtību un ASV kā kopīgo pretinieku. Tuvā un vidējā termiņā ir maz ticams, ka Ķīna atklāti nostāsies pret Krieviju, arī ne ārēja spiediena rezultātā.

Pieaug Maskavas ekonomiskā atkarība no Pekinas: Ķīna ir Krievijas svarīgākais tirdzniecības partneris (aptuveni 40% Krievijas ārējās tirdzniecības ir ar Ķīnu), savukārt Krievijas daļa Ķīnas ārējā tirdzniecībā ir nebūtiska (aptuveni 4%). Ķīna redz iespēju Krievijas tirgu pārpludināt

“globālo Dienvidu” valstu virzienā. Krievijas mērķis ir pārvarēt rietumvalstu noteiktos ierobežojumus, apiet sankcijas un aktivizēt sadarbības platformas, kas būtu alternatīvas starptautiskajām organizācijām, kurās vadošo lomu saglabā rietumvalstis.

Krievijai ir izdevies panākt nozīmīgu militāri tehnisko atbalstu no Irānas un Ziemeļkorejas, sadarbība ar Ķīnu un Indiju ir palīdzējusi Krievijai mīkstināt starptautisko sankciju ietekmi. Tajā pašā laikā Krievijas rīcībā pagaidām nav pietiekamu ekonomisko, tehnoloģisko un militāro resursu, lai nostiprinātu savu globālo ietekmi un veidotu plašāku pret Rietumiem vērstu starptautisku koalīciju.

Pēc varas maiņas Sīrijā ir ticams, ka samazināsies Krievijas militārā klātbūtne Vidusjūras reģionā, kas savukārt var negatīvi ietekmēt Krievijas operācijas Āfrikā un ietekmi Tuvajos Austrumos. Jāatzīmē, ka Krievijas militārie spēki, kas tiek izvesti no Sīrijas, nav tik lieli, lai būtiski ietekmētu karadarbības gaitu Ukrainā vai drošības situāciju Latvijas pierobežā.

ar patēriņa precēm, bet no Krievijas importēt lētus energoresursus. Pekina cenšas gūt peļņu, vienlaikus mazinot sekundāro ekonomisku sankciju risku.

Pašlaik nav pamata runāt par Ķīnas un Krievijas formālas militāras alianses veidošanos. Abu valstu kopīgo militāro aktivitāšu (patruļu, mācību) mērķis galvenokārt ir spēka demonstrācija bez reālas savietojamības taktiskajā un operacionālajā līmenī.

Ķīna Krievijas un Ukrainas karu redz kā Krievijas un NATO konfliktu, propagandā atkārtojot Krievijas naratīvus par “konflikta pirmcēloņiem” un “nepieciešamību tos izskaust”. Ķīna nākusi klajā ar vairākām iniciatīvām politiskam kara neregulējumam, bet neviena no tām neietver konkrētus priekšlikumus pēc būtības, tādēļ tās uzskatāmas par mēģinājumu radīt ilūziju par Ķīnu kā miera nesēju.

KRIEVIJAS REĢIONĀLĀ IETEKME

Maskavas uzmanības koncentrēšana uz karu pret Ukrainu vājina Kremļa ietekmes un kontroles spējas reģionos, ko Krievija tradicionāli uzlūko kā savu stratēģisko interešu zonu.

Kaut arī Moldova ir ierobežojusi Krievijas ietekmes instrumentus savā valstī – bloķēti Krievijas propagandas kanāli, stiprinātas drošības iestādes, mazināta atkarība enerģētikas jomā – gandrīz pilnīgi droši, ka Maskava turpinās iejaukties Moldovas iekšpolitikā, lai panāktu prokremlisku politisko spēku nākšanu pie varas un Kišiņevas atteikšanos no eiroatlantiskās integrācijas kursa. Krievijas militārā klātbūtne Moldovas separātiskajā Piedņestras reģionā vidējā termiņā saglabāsies kā riska faktors reģionālajai stabilitātei.

Dienvidkaukāzā Krievija cenšas uzturēt pragmatiskas un abpusēji izdevīgas attiecības ar Azerbaidžānu, jo Maskavas iespējas diktēt

KRIEVIJAS IETEKME BALTĶRIEVIJĀ

2022. gadā Baltkrievija atbalstīja Krievijas iebrukumu Ukrainā, ļaujot Krievijas bruņotajiem spēkiem veikt potenciāli izšķirošo triecienu Kijivai no savas teritorijas. Arī turpmākajā kara gaitā Baltkrievija ir atbalstījusi Krievijas agresiju, izvairoties no savu bruņoto spēku tiešas iesaistīšanas karadarbībā. Visticamāk, galvenais iemesls, kas attur Lukašenko no spēku sūtīšanas uz Ukrainu, ir bailes no dzīvā spēka zaudējumiem un sabiedrības reakcijas, kas var apdraudēt režīma stabilitāti. Tā vietā Minska ir izvēlējusies pastiprināt naidīgu retoriku un kaitnieciskas darbības pret kaimiņvalstīm, lai Maskavas acīs saglabātu uzticama un noderīga sabiedrotā tēlu.

Baltkrievijas bruņotie spēki doktrināri ir veidoti tā, lai spētu īstenot aizsardzības operācijas savas valsts teritorijā. Tajā pašā laikā tie ir trenēti sadarboties ar Krievijas bruņotajiem spēkiem, ko pierāda pirmskara periodā notikušās abu valstu plaša mēroga kopējās mācības. Visticamāk, pēc aktīvās karadarbības beigām šī sadarbība turpināsies un atgriezīsies iepriekšējos apmēros.

Krievijas un Baltkrievijas militārā sadarbība ir cieši nostiprināta Krievijas un Baltkrievijas

savus noteikumus Baku ir ierobežotas. Turpretim Armēnija, neraugoties uz Erevānas un Maskavas domastarpībām, joprojām paliek spēcīgā Krievijas ietekmē, ko tuvākajā nākotnē būs grūti būtiski samazināt. Krievija noteikti negrasās atteikties no divu Gruzijas reģionu okupācijas, vienlaikus ir ticams, ka Maskava meklēs iespējas palielināt ietekmi Gruzijā apstākļos, kad valstī nostiprinās autoritārisma tendences.

Krievija turpina centienus nezaudēt militāro, ekonomisko, kultūras un propagandas ietekmi Centrālāzijā. Vienlaikus ir vērojami arī šī reģiona valstu centieni mazināt atkarību no Krievijas un diversificēt riskus, aktivizējot sadarbību gan savā starpā, gan ar citiem ārējiem aktoriem.

Valsts, kurā pēdējos gados vērojams nozīmīgākais Krievijas ietekmes pieaugums, ir Baltkrievija, tās diktatoram Aleksandram Lukašenko nonākot arvien lielākā atkarībā no Kremļa labvēlības.

Savienotās valsts militārajā doktrīnā, Krievijas un Baltkrievijas līgumā par drošības garantijām Savienotās valsts ietvaros, kā arī vairākos citos dokumentos. Baltkrievijas militāri rūpnieciskā kompleksa uzņēmumi turpina ražot un piegādāt Krievijai nozīmīgas stratēģiskā apbruņojuma komponentes.

Kopš 2023. gada Krievijas un Baltkrievijas amatpersonas vairākkārt ir publiski izteikušās par Krievijas nestratēģisko kodolieroču izvietošanu Baltkrievijas teritorijā, Lukašenko ne reizi vien ir paziņojis, ka šie ieroči jau atrodas Baltkrievijā. Neraugoties uz atsevišķiem Lukašenko izteikumiem, visticamāk, Krievija saglabās pilnu kontroli pār kodolieroču uzglabāšanu un pielietošanu.

No militārā viedokļa kodolieroču izvietošanai Baltkrievijas teritorijā nav lielas taktiskas vai operacionālas nozīmes, jo Krievijas rīcībā ir pietiekoši daudz un dažādi šādu ieroču nesēji, kas būtu līdzvērtīgi efektīvi arī no Krievijas teritorijas. Savukārt ģeopolitiski šis solis nodrošina Krievijai papildu ietekmes sviras un nostiprina Minskas atkarību no Maskavas. Ņemot

vērā kodolieroču stratēģisko nozīmi, jebkura potenciāla Baltkrievijas stabilitātes apdraudējuma gadījumā, kodolieroču drošību Krievija izmantos kā argumentu, lai attaisnotu savu iejaukšanos.

KRIEVIJAS MILITĀRO SPĒJU ATTĪSTĪBA

Atbilstoši kara vajadzībām Krievija ir ieguldījusi apjomīgus līdzekļus militārajā rūpniecībā, ievērojami palielinot gan ražošanas, gan modernizācijas jaudas. Tas īpaši attiecas uz munīcijas, bezpilota gaisa kuģu sistēmu un raķešu ražošanas apmēriem. Nozīmīgs atbalsts šajā ziņā ir apbruņojuma un munīcijas piegādes no Ziemeļkorejas un Irānas. Būtisku atbalstu Krievijas militārajai rūpniecībai un bruņotajiem spēkiem nodrošina Ķīna, kura piegādā ražošanas iekārtas, mikroelektronikas komponentes, dronu dzinējus u.tml.

Neraugoties uz ražošanas jaudu pieaugumu, lielo zaudējumu un militārās rūpniecības ierobežotās kapacitātes dēļ Krievijas sauszemes spēku apgāde ar apbruņojumu lielā mērā balstās uz PSRS laikā uzkrātajām rezervēm, bet to apjoms un kvalitāte turpina samazināties. Rezervju izsīkums var apdraudēt Krievijas spējas ilgstoši karot augstas intensitātes konfliktā tuvāko dažu gadu laikā.

Kara un sankciju ietekmē Krievijas ekonomika ir transformējusies – aizsardzības izdevumi ir prioritāri un tiek finansēti uz citu nozaru rēķina. 2025. gadā izdevumi aizsardzībai un nacionālajai drošībai veido vismaz 40% no visiem Krievijas federālā budžeta izdevumiem. Visticamāk, Maskava īstermiņā spēs akumulēt pieejamos resursus kara finansēšanai, tiecoties sasniegt Kremļa stratēģiskos mērķus Ukrainā.

Prioritizējot aizsardzības izdevumus uz citu jomu rēķina, Krievija ekonomiski kļūst vājāka. 2025. gada sākumā ekonomiskās aktivitātes pieaugums saglabājas tikai ar valsts aizsardzības pasūtījumu saistītajās nozarēs, bet pārējā ekonomika stagnē. Vidējā un ilgtermiņā Krievijai būs arvien grūtāk atgriezties pie miera laika ekonomikas, tas savukārt rada iekšējo pieprasījumu uzturēt agresīvu ārpolitiku un turpināt bruņošanu.

Pašreizējos apstākļos Krievijai nav militāro spēju vēl vienai stratēģiska līmeņa sauszemes

operācijai. To apliecina gan uz sauszemes spēku darbību vērsto stratēģisko mācību "Centr" un vēlāk to vietā plānoto mācību "Zapad" atcelšana 2023. gadā, gan arī ierasto stratēģisko mācību aizvietošana ar jūras spēku mācībām "Okean" 2024. gadā. Vienlaikus reāla karadarbība pret Ukrainu ir Krievijas lielākā militārā operācija kopš Otrā pasaules kara, nodrošinot bruņotajiem spēkiem vērtīgāku pieredzi par to, ko iespējams iegūt no stratēģiskajām mācībām.

Krievijā notiek apjomīga militārā reforma, kuras ietvaros plānots palielināt bruņoto spēku skaitlisko sastāvu no viena līdz pusotram miljonam karavīru. Nozīmīgākās izmaiņas plānotas tieši rietumu stratēģiskajā virzienā. Ticams, ka pilnīgu reformas mērķu sasniegšanai būs vajadzīgi vairāki gadi, iespējams, pat dekāde, taču sagaidāms, ka Krievijas bruņoto spēku skaitliskais sastāvs Latvijas pierobežā sāks pieaugt, samazinoties karadarbības intensitātei Ukrainā.

Nav precīzi nosakāms bruņoto spēku apjoms vai spēju līmenis, kas Krievijai jāsasniedz, lai Kremlis izšķirots par jaunas militāras agresijas uzsākšanu. Lēmumu pieņemšanu var ietekmēt dažādi situatīvi un subjektīvi faktori, tajā skaitā Krievijas militāri politiskās vadības priekšstats par pretinieka vājumu un aprēķini, ka noteiktos mērķus iespējams sasniegt ar militāriem līdzekļiem. Iebrukums Ukrainā demonstrēja, ka šādi Krievijas aprēķini var būt neprecīzi un pārlietu optimistiski.

Visticamāk, kādai no NATO dalībvalstīm Krievija izšķirtos uzbrukt tikai gadījumā, ja gūtu pārliecību, ka citas alianses dalībvalstis nepildīs Vašingtonas līguma 5. pantā noteiktās saistības un nesniegs palīdzību. Lai to panāktu, Krievija mērķtiecīgi cenšas pārliecināt rietumvalstis par gatavību lietot kodolieročus pat pie relatīvi zema ārējā apdraudējuma.

Ar atjauninātās kodoldoktrīnas pieņemšanu 2024. gada novembrī, kam sekoja vidēji tāla darbības rādiusa ballistikās raķetes palaišana pa Ukrainas pilsētu Dņipro, Krievija mēģināja izdarīt spiedienu uz rietumvalstīm, lai atturētu tās no militārās palīdzības pastiprināšanas Ukrainai. Kodoldoktrīnā ir būtiski pazemināts kodolieroču pielietošanas apstākļu iestāšanās sliekšnis, ietverot vairākus jaunus nosacījumus, kas faktiski atspoguļo karadarbības tendences Ukrainā. Tomēr turpinoties plašiem Ukrainas uzbrukumiem ar bezpilota gaisa kuģu sistēmām un raķetēm pa mērķiem Krievijā, ko formāli var interpretēt kā atbilstošus doktrīnā ietvertajiem nosacījumiem, attiecīga Krievijas kodoleskalācija nav sekojusi. Ir ticams, ka, saskaroties ar grūtībām karā pret Ukrainu, Kremlis turpinās draudēt, bet atturēsies no kodolieroču izmantošanas.

KRIEVIJAS MILITĀRĀS AKTIVITĀTES LATVIJAS TUVUMĀ

Krievijas bruņoto spēku reformas ietvaros 2024. gadā Latvijas robežai pieguļošais Rietumu kara apgabals tika reorganizēts, tā vietā izveidojot Ļeņingradas un Maskavas kara apgabalus. Formāli tā ir Krievijas atbilde uz Somijas un Zviedrijas pievienošanos NATO. Jaunizveidotais Ļeņingradas kara apgabals ir atbildīgs par ziemeļrietumu stratēģisko virzienu, kas aptver Baltijas valstis un Skandināviju. Maskavas kara apgabals ir atbildīgs par Centrāleiropas un daļēji Ukrainas virzienu un, visticamāk, tam paredzēts cieši sadarboties ar Baltkrievijas bruņotajiem spēkiem.

Paralēli karam Krievija vismaz formāli ir uzsākusi jaunu vienību veidošanu un esošo vienību pārformēšanu atbilstoši deklarētajam bruņoto spēku reformas plānam. Piemēram, Karēlijā ir izveidots jauns armijas korpuss, Latvijai vistuvāk izvietotās 6. vispārējā karaspēka armijas sastāvā esošās abas motostrēlnieku brigādes tiek pārveidotas par divīzijām; Baltijas flotes jūras kājnieku brigādi, kas izvietota Kaļiņingradas eksklāvā, plānots pārformēt par divīziju. Jaunu vienību veidošana vai paplašināšana pagaidām vēl nenozīmē reālu spēku pieaugumu Latvijas robežu tuvumā, jo lielākā daļa Krievijas militāro resursu joprojām tiek novirzīti uz Ukrainu.

Sauszemes spēkos galvenā prioritāte ir mobilizētā personāla, rezervistu un līgumdienesta karavīru

Krievija turpina izmantot neformālus bruņotos formējumus gan kaujaslaukā Ukrainā, gan noteiktu mērķu sasniegšanai citās pasaules valstīs. Pēc 2023. gada "Vagner" dumpja un Jevgeņija Prigožina nāves neviens formējums nebauda tādu autonomiju un ietekmi, kādu iepriekš bija sasniedzis "Vagner". Tieši pretēji – Kremlis cenšas tos maksimāli kontrolēt, kas savukārt negatīvi ietekmē to efektivitāti. Vienlaikus jāatzīmē, ka šādu spēku pielietošanas koncepts ir vairākkārt pierādījis savu efektivitāti gan Ukrainā (t.sk. arī laikā pirms pilna mēroga iebrukuma), gan citur. Atkarībā no apstākļiem un nepieciešamības, šie formējumi var atkārtoti spēlēt būtisku lomu Kremļa interešu realizēšanā.

apmācība pirms nosūtīšanas uz karadarbības zonu. Ņemot vērā karā pret Ukrainu gūto pieredzi, apmācības procesā īpaša uzmanība tiek veltīta dažāda veida bezpilota gaisa kuģu sistēmu izmantošanai.

Gaisa kara spēku un pretgaisa aizsardzības vienībās galvenās aktivitātes ir saistītas ar izlūkošanu, spēka demonstrāciju un cīņu pret Ukrainas bezpilota gaisa kuģu sistēmām un raķetēm, kas raidītas pa mērķiem Krievijas teritorijas dziļumā. Trīs kara gadu laikā Krievijai tā arī nav izdevies pilnvērtīgi nodrošināt savas teritorijas aizsardzību pret šāda veida draudiem.

Baltijas jūrā Krievija pastiprināti novēro NATO militārās aktivitātes, kā arī īsteno spēka demonstrācijas un provokācijas, piemēram, nesankcionētu gaisa telpas robežas pārkāpšanu, agresīvu pietuvošanos NATO dalībvalstu lidmašīnām un kuģiem, palielinot nejaušu militāru incidentu draudus. Provokāciju mērķis, visticamāk, ir iebiedēt un testēt potenciālo pretinieku, vienlaikus nav izslēgti mēģinājumi diskreditēt reģiona valstu reakcijas un aizsardzības spējas.

Pēc pilna mēroga iebrukuma Ukrainā Krievijas bruņotajos spēkos ir ierobežotas ne tikai stratēģiska, bet arī operacionāli taktiska līmeņa

mācības, kas, visticamāk, ir saistīts ar personāla un militārās tehnikas trūkumu. 2025. gadā Krievija un Baltkrievija plāno rīkot kopīgas stratēģiskās mācības "Zapad-2025", kam pamatā

jānotiek Baltkrievijas teritorijā, bet mācību mērogs un aptvertā teritorija lielā mērā būs atkarīga no situācijas Krievijas karā pret Ukrainu.

Apdraudējuma riski Latvijas aizsardzības sistēmai aplūkojami ciešā saistībā ar aktuālo ģeopolitisko situāciju, Krievijas uzsāktu pilna mēroga iebrukumu Ukrainā, 2024. gadā notikušajiem sabotāžas aktiem, diversijām pret dažādiem mērķiem un cita veida kaitnieciskām darbībām virknē Eiropas valstu, tajā skaitā Latvijā. Vienlaikus, neatkarīgi no šīs situācijas un prognozēm par tās attīstību, ārvalstu izlūkošanas un drošības dienestu (IDD vai specdienesti) radītais izlūkošanas apdraudējums Latvijas valsts drošības interesēm un aizsardzības sistēmai ir pastāvīgs un sistemātisks.

Galveno izlūkošanas apdraudējumu Latvijas aizsardzības sistēmai un tās interesēm rada Krievijas Bruņoto spēku Ģenerālštāba Galvenā pārvalde¹ (plašāk zināmā kā GRU), kura mērķtiecīgi veic dažāda rakstura informācijas (izlūkziņu) iegūšanu par Latvijas militārās aizsardzības spējām un NATO dalībvalstu klātbūtni valstī. Latvijas militārais atbalsts Ukrainai un Nacionālo bruņoto spēku militārā infrastruktūra uzskatāmi par svarīgiem Krievijas GRU izlūkošanas mērķiem.

Pašreizējā Baltkrievijas politiskā režīmā militārā izlūkošana (GRU) cieši sadarbojas ar Krievijas GRU izlūkziņu iegūšanā par Latviju, tādējādi radot līdzvērtīgu apdraudējumu Latvijas valsts drošības interesēm, tajā skaitā atbalsta Krievijas militāro agresiju pret Ukrainu. Abu valstu izlūkošanas apdraudējuma esamību apliecina virkne valsts drošības iestāžu (VDI) atklātie spiegošanas

gadījumi, kas saistīti ar mērķtiecīgu izlūkziņu iegūšanu par Latvijas aizsardzības sistēmu un sabiedroto spēku klātbūtni valstī.

Ņemot vērā 2024. gadā notikušos sabotāžas aktus un diversijas, kas ietvēra ļaunprātīgu dedzināšanu, slepkavību īstenošanas mēģinājumus un vandālismu vairākās NATO un ES valstīs, pastāv ticama iespējamība, ka Krievijas specdienesti varētu veikt līdzīgas mērķtiecīgas aktivitātes arī vidējā termiņā. Naidīgo nodomu īstenošana lielā mērā saistāma ar Krievijas apņēmību saasināt situāciju, neatkarīgi no rietumvalstu reakcijas vai pret darbības.

Apliecinājums aktīvām pret Latvijas valsts drošību vērstajām Krievijas un Baltkrievijas IDD aktivitātēm ir Valsts drošības dienesta un MIDD sadarbībā atklātie spiegošanas gadījumi, kuros iesaistīti ne tikai Latvijas valstspiederīgie, bet arī ārvalstu pilsoņi.

Sākotnēji nesaskatāms, izlūkošanas apdraudējums vai ārvalstu IDD aktivitātes izpaužas dažādos veidos, balstoties uz IDD darbības metodiku, kas ietver aģentūras vervēšanu un iesaistīšanu dažādu uzdevumu īstenošanā. Šāda apdraudējuma atklāšanā nozīmīga ir ne tikai VDI darbība, bet arī visaptveroša sabiedrības spēja identificēt apdraudējuma pazīmes, ziņojot par to kompetentajām iestādēm.

KRIEVIJAS UN BALTKRIEVIJAS MILITĀRĀS IZLŪKOŠANAS INTEREŠU MĒRĶI

Krievijas bruņotie spēki regulāri atjauno savus plānus dažādiem militāras un hibrīdas konfrontācijas scenārijiem – karam ar NATO un lokāla mēroga bruņotiem konfliktiem ar kaimiņvalstīm. Šādu plānu izstrādei Krievijas bruņotajiem spēkiem nepieciešama izlūkošanas informācija par aktuālo situāciju Latvijas aizsardzības sistēmā. Informācija tiek vākta

izmantojot:

- 1) publiski pieejamu (internetā un masu medijos publicētu) informāciju;
- 2) savervētos aģentus;
- 3) citas izlūkošanas metodes.

1 Oficiālais publiskais nosaukums Galvenā pārvalde (Главное Управление – ГУ, Glavnoje Upravleniye - GU).

Galvenie naidīgo IDD interešu mērķi Latvijā ir:

- NATO spēki un to aktivitātes Latvijā – NATO spēku sastāvs, bruņojums, tehnika un ekipējums, to atrašanās vietas (izvietojums) un aktivitātes;
- NBS spējas un infrastruktūra – NBS vienību skaitliskais sastāvs, to rīcībā esošais bruņojums, tehnika un ekipējums, militārie objekti (plānojums un drošība);
- militārās mācības, it sevišķi liela mēroga mācības ar sabiedroto dalību.

Krievijas un Baltkrievijas militāro izlūkdienestu savervētās un sadarbībā iesaistītās personas informāciju iegūst:

- 1) novērojot militāros un kritiskās infrastruktūras objektus;
- 2) novērojot militārās aktivitātes publiskajā telpā;

3) apmeklējot aizsardzības nozares rīkotos publiskos pasākumus;

4) novērojot bruņoto spēku personāla un tehnikas pārvietošanos, kā arī citas darbības.

Savervētām un sadarbībā iesaistītām personām nav vienojošu ārēju pazīmju, tās var būt ārvalstnieki un vietējie iedzīvotāji no jebkura sociālā slāņa. Ukrainas kara pieredze rāda, ka, balstoties uz sadarbībā iesaistīto personu iegūto informāciju, tiek veikti raķešu un bumbu triecieni pa militārajiem objektiem, kritisko un civilo (slimnīcas, skolas, dzīvojamās ēkas u.c.) infrastruktūru.

SVARĪGI: Konstatējot pie militārajiem vai kritiskās infrastruktūras objektiem, kā arī militāru aktivitāšu norises vietās aizdomīgs personas, kuras:

- 1) vēro, apseko objektu,
- 2) filmē vai fotografē karavīrus vai garāmbraucošu militāro tehniku publiskās vietās,
- 3) veic provokatīva rakstura aktivitātes,

aicinām atcerēties (pierakstīt, fotografēt) personas identificēšanu atvieglojošu informāciju (izmantotā transporta līdzekļa numurzīmi, specifiskas pazīmes u.tml.).

Jāņem vērā, ka nedraudzīgo valstu aģenti savā darbībā plaši izmantoto tiešo tuvošanos¹ un izvilināšanu², lai iegūtu interesējošo informāciju (izlūkziņas).

1 Agresīva metode, kas veidota, lai savervētu mērķa personu kā informācijas avotu. Šī metode ietver piedāvājumu, kas mērķēts uz personas ievainojamību un tās var būt nauda, ideoloģija, šantāža vai neapmierinātība

2 Metode, kurā it kā ierasta saruna ir veidota tā, lai no personām izgūtu informāciju par viņu personīgo dzīvi, darbu un kolēģiem. Ja šo metodi izmanto efektīvi, tad: informācijas izpaušanas laikā tu juties nepiespiesti; tev būs grūti šo metodi atpazīt kā informācijas ieguves metodi un informācijas ieguvējam būs viegli noliegt savu darbību mērķus.

KRIEVIJAS IDD SPECDIENESTU IZLŪKU - DIVERSANTU GRUPU IDENTIFIKĀCIJAS PAZĪMES

Atbilstoši Krievijas kara vešanas operāciju procedūrām, tuvojoties potenciālam militārajam konfliktam, Krievija uzbrukuma mērķa valstī aktivizē aģentūru un iesūta izlūku-diversantu grupas trīs līdz četrus kaujinieku sastāvā. Minētās personas var būt ieceļojušas mērķvalstī gan legālā, gan nelegālā veidā, slepus (nelegāli) šķērsojot robežu. Kā leģenda (ticams pamatojums) var tikt izmantots radu vai draugu apmeklējums, tūrisma, biznesa, kultūras vai sporta pasākumu apmeklēšana, politiskā vajāšana vai mobilizācijas draudi. Krievija šādi rīkojās uzsākot pilna mēroga militāru iebrukumu Ukrainā 2022. gada 24. februārī.

Izlūku-diversantu grupu uzdevumos ietilpst kritiskās infrastruktūras un militāro objektu, militāro vienību (un citu valsts tiesībsargājošo struktūru) novērošana (aktivitāšu konstatēšana, rekognoscēšana), graužošu darbību veikšana (objektu ieņemšana, iznīcināšana, paralizēšana), sabiedriski nozīmīgu personu likvidēšana (slepkavības), mērķa valsts sabiedrības nostājas izziņošana un vedināšana uz nemieriem, kas vērsti pret pastāvošo varu.

Dažas no būtiskākajām izlūku-diversantu grupu identifikācijas pazīmēm ir:

- izskats – paramilitārs, sporta vai tūrisma apģērbs ar atsevišķiem ekipējuma elementiem (mugursomas, uzkabes, specializētas medicīnas somiņas), savstarpēji līdzīgi apģērba elementi un īss matu griezumš, nevīžīgs, nekopts izskats un nepietiekama higiēna, sportiska miesasbūve; līdzīgi agresorvalsts dokumenti (iespējams vairākas pases) vai valūta;
- ekipējums – ekipējuma elementi un līdzīgi esošās pārtikas veids liecina par izdzīvošanu neikdienišķos apstākļos vai specifiskām vajadzībām (radioiekārtu elementi, kartes, navigācijas iekārtas, speciālie līdzekļi); iespējams, bruņoti;
- uzturēšanās vietas – grupas uzturas nomaļās vietās, mežos un pie ūdenstilpēm, lai gan to

apģērbs un līdzīgi esošais ekipējums neliecina par atpūtas pasākumiem; apmešanās pamešanās ēkās, mežaudzēs (nakšņošanas vietu slēpšana), pie vientuļiem vai sabiedriski asociāliem cilvēkiem;

- uzvedība publiskās vietās – neorientējas vai vāji orientējas vietējā apvidū,; pārvietošanās pēc militāra parauga un apvidus izpēte/novērošana; vietējo iztaujāšana par politisko nostāju, aicinājumi uz nemieriem; mērķa valsts valodas zināšanas tikai vienam no grupas pārstāvjiem; nav raksturīgā vietējās valodas dialekta zināšanu (akcents, frazeoloģismi); tādu pārtikas produktu iegāde lielākā daudzumā, kuri pakļauti samazinātai bojāšanās ietekmei, gatavie produkti; iespējama uzdošanās par ANO, Sarkanā krusta, EDSO vai citu humanitāru organizāciju pārstāvjiem;
- uzdevumu izpilde – pastiprināta interese par kritiskās vai pamatvajadzības nodrošināšanas infrastruktūras objektiem, tiesībsargājošajām iestādēm un bruņotajiem spēkiem – to novērošana, vietējo iztaujāšana, iekļūšanas mēģinājumi tiem nepiederošās vietās.

Ukrainas pieredze rāda, ka Krievijas specdienesti spēj pielāgoties videi un apstākļiem, kuros tiek izmantotas izlūku-diversantu grupas, proti, to dalībnieki var arī vizuāli neatbilst klasiskam izlūka-diversanta profilam. Līdz ar to augstāk minētie indikatori jāizvērtē kontekstā ar vidi un apstākļiem, kuros tiek novērotas aizdomīgas personas vai aktivitātes.

SVARĪGI: Latvijas valsts drošības interesēs ir kavēt, apturēt un novērst izlūku-diversantu grupu uzdevumu izpildi Latvijas teritorijā – aktīva sabiedrības iesaiste izlūku-diversantu grupu konstatēšanā ir nenovērtējama!

Konstatējot aizdomīgas personas jāņem vērā, ka kāds viens atsevišķs indikators nav pierādījums personas saistībai ar Latvijai naidīgām ārvalstu specdienestu aktivitātēm. Tomēr, ja Tev rodas pamatotas aizdomas:

- uzsāc komunikāciju ar, iespējams, aizdomīgām personām, noskaidro to atrašanās konkrētā vietā iemeslus un nodomus;
- sarunas laikā neizpauž savus personas datus, nesniedz tiem norādes vai cita veida palīdzību (piemēram, lūgumus veikt telefona zvanus).

Izlūku-diversantu grupu dalībnieki uzskatāmi par bīstamiem, tāpēc apzinies risku un necentieties šādas grupas apturēt patstāvīgi.

Ja uzskati, ka Tavā rīcībā ir informācija, kas liecina par izlūku-diversantu iespējamo klātbūtni valstī un citām naidīgām darbībām, ziņo pirmā iespējamā veidā par to Valsts policijai, VDI vai tuvākajā NBS vienībā cik vien ātri iespējams – vairumā gadījumu ātra reakcija ir izšķiroša.

Brīdinām Krievijas IDD aģentus apzināties sadarbības ar Krievijas specdienestiem riskus un sekas. Ukrainā Krievijas IDD aģenti tiek iznīcināti uzdevumu izpildes laikā!

PERSONU PĀRBAUDES

Militārās izlūkošanas un drošības dienests veic personu pārbaudi pieejai valsts noslēpumam Aizsardzības ministrijā, tās padotībā esošajās institūcijās, Nacionālajos bruņotajos spēkos, militārajos objektos, kā arī iestādēs, organizācijās un komersanta uzņēmumos, ja to darbība saistīta ar valsts noslēpumu militārās aizsardzības jomā.

2024. gadā atbilstībai likuma par valsts noslēpumu prasībām pārbaudītas 3238 personas (visas pārbaudes pieejai valsts noslēpumam kopā). No tām:

- 444 personām izsniegta 3. kategorijas speciālā atļauja darbam ar konfidenciāliem valsts noslēpuma objektiem;
- 2108 personām izsniegta 2. kategorijas speciālā atļauja darbam ar slepeniem valsts noslēpuma objektiem (12 komersantu darbinieki);
- 121 persona pārbaudīta, lai Satversmes aizsardzības birojs pieņemtu lēmumu par pieeju sevišķi slepeniem valsts noslēpuma objektiem;

- 546 personas pārbaudītas pirms to iecelšanas amatā, kas saistīts ar valsts noslēpuma izmantošanu (speciālā atļauja nav izsniegta);
- 18 personām liegta pieeja valsts noslēpumam.

1814 personu pārbaudes lietas ar nepieciešamajiem pārbaudes materiāliem nosūtītas, lai Satversmes aizsardzības birojs pieņemtu lēmumu par pieeju NATO un Eiropas Savienības klasificētajai informācijai.

Citas fizisko personu pārbaudes:

- 2024. gadā veikta 1639 personu pārbaude darbam Aizsardzības resora kritiskajā infrastruktūrā;
- 2024. gadā veikta 297 personu pārbaude (komersanta īpašnieki patiesie labuma guvēji, amatpersonas un darbinieki), ja komersants pretendē uz Aizsardzības ministrijas licences komercdarbībai ar Eiropas Savienības kopējo militāro preču sarakstā minētajām precēm saņemšanu.

JURIDISKO PERSONU (KOMERSANTU) PĀRBAUDES

- 2024. gadā veikta 71 komersanta, kas pretendē uz Aizsardzības ministrijas licences komercdarbībai ar Eiropas Savienības kopējo militāro preču sarakstā minētajām precēm saņemšanu, pārbaude.
- 2024. gadā veikta 59 komersantu, kas pretendē uz līguma noslēgšanu, ja iepirkums veikts saskaņā ar Aizsardzības un drošības jomas iepirkumu likumu, pārbaude.

- 2024. gadā veikta 1 komersanta pārbaude, lai nepieciešamos pārbaudes materiālus nosūtītu Satversmes aizsardzības birojam industriālās drošības sertifikāta izsniegšanai.

TELPU UN TERITORIJU DROŠĪBAS PASĀKUMU PĀRBAUDE

Militārās izlūkošanas un drošības dienests veic telpu atbilstības pārbaudes valsts noslēpuma glabāšanai Aizsardzības ministrijā, tās padotībā esošajās institūcijās, Nacionālajos bruņotajos spēkos, militārajos objektos, kā arī iestādēs, organizācijās un komersanta uzņēmumos, ja to darbība saistīta ar valsts noslēpumu militārās aizsardzības jomā.

2024. gadā MIDD pārbaudīja 29 telpu atbilstību valsts noslēpuma glabāšanai.

2024. gadā MIDD pārbaudīja un sniedza priekšlikumus drošības pasākumu pilnveidošanai 3 aizsardzības jomas kritiskajās infrastruktūrās.